

WYBRANE ASPEKTY TURYSTYKI

PTTK

Popularną formą spędzania czasu przez turystów były wycieczki po wyznakowanych do tego celu szlakach turystycznych. Według danych Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w końcu 2005 r. w województwie małopolskim przygotowanych było 8187,5 km wyznakowanych szlaków turystycznych, czyli o 486 km więcej niż rok wcześniej. Spośród ogółu 44,5% stanowiły szlaki górskie, 15,3% — szlaki nizinne, 2,6% — szlaki narciarskie, 8,0% — szlaki rowerowe, 28,2% — konne oraz 1,3% — inne szlaki.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w 2005 r. w Małopolsce zorganizowało 2471 wycieczek i imprez turystyki kwalifikowanej, w których uczestniczyło 72,1 tys. osób. Największą popularnością cieszyły się wycieczki i imprezy piesze górskie — 48,4% ogółu uczestników. W porównaniu do roku poprzedniego ogólna liczba wycieczek i imprez zwiększyła się o 20 — mimo to zmalała liczba uczestników o 6664 osoby. Zwiększyła się liczba uczestników wycieczek górskich (o 164 osoby), kajakowych (o 172), speleologicznych (o 209), na orientację (o 752) jeździeckich (o 536). Zmniejszyła się liczba uczestników wycieczek pieszych nizinnych (o 3691 osoby), narciarskich (o 457), kolarskich (o 480), motorowych (o 570), żeglarskich (o 547) i innych (o 2752).

Wśród młodzieży szkolnej wzrosła liczba uczestników wycieczek i imprez kajakowych (o 18 osób), biegów na orientację (o 813) oraz jeździeckich (o 297).

PARKI NARODOWE

Spośród 23 parków narodowych istniejących w Polsce 5 ma swoją siedzibę na terenie województwa małopolskiego; 2 z nich są rezerwatami biosfery UNESCO (Babiogórski i Tatrzański), 2 kolejne są najmniejszymi parkami w Polsce (Ojcowski i Pieniński). Pieniński Park Narodowy jest jednym z dwóch najstarszych parków w Polsce.

Wszystkie parki narodowe są dostępne dla ruchu turystycznego. Posiadają dobrze rozwiniętą infrastrukturę turystyczną (szlaki turystyczne, schroniska itp.). Ze względu na szczególne walory przyrodnicze są chętnie odwiedzane przez turystów. W parkach dodatkowo wyznakowane zostały tzw. ścieżki edukacyjne (dydaktyczne, przyrodnicze) udostępnione dla ruchu turystycznego.

Na terenie województwa położony jest także niewielki fragment Magurskiego Parku Narodowego, który swoją siedzibę ma w województwie podkarpackim.

Tabl. III. PODSTAWOWE INFORMACJE O PARKACH NARODOWYCH W 2004 R.^a

PARK NARODOWY	Rok utworzenia	Powierzchnia parku			Powierzchnia otuliny parku
		ogółem	w tym powierzchnia leśna	z ogółem powierzchnia obszarów ochrony ścisłej	
		w hektarach			
Babiogórski	1954	3390,5	3232,3	1124,5	8437,0
Gorczański	1981	7030,8	6591,5	3610,9	16646,6
Ojcowski	1956	2145,6	1528,7	250,8	6777,0
Pieniński	(1932) ^b , 1954	2346,2	1665,2	750,5	2682,0
Tatrzański	(1947) ^c , 1954	21164,0	15191,3	12269,9	181,0

a Z siedzibą Dyrekcji Parku na terenie województwa małopolskiego, b Jednostka Lasów Państwowych „Park Narodowy w Pieninach”, c Jednostka Lasów Państwowych „Park Tatrzański”.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Środowiska.

Tabl. IV. TURYSTYKA W PARKACH NARODOWYCH^a W 2004 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Park Narodowy				
	Babiogórski	Gorczański	Ojcowski	Pieniński	Tatrzański
Obiekty turystyczne:					
domy wczasowe	–	–	1	–	14
schroniska	1	–	–	–	8
kempingi, biwaki	1	2	3	–	3
Schrony przeciwdeszczowe	7	–	–	4	–
Ścieżki dydaktyczne	8	8	2	–	2
Szlaki turystyczne w km	53,0	66,5	23,0	34,7	245,0
Nartostrady w km	8,7	1,2	–	–	38,0
Turyści:					
w tys.	70,0	50,0	350,0	700,0	2662,0
na 1 ha	21	7	163	298	126
Osoby zwiedzające muzea w tys.	12,0	3,6	29,9	376,0 ^b	5,0

a Z siedzibą Dyrekcji Parku na terenie województwa małopolskiego. b Sala ekspozycyjna.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Środowiska.

SPŁYWY

Kolejnymi atrakcjami, które zachęcają do wypoczynku na terenie Małopolski są spływy: spływ tratwami „Przełosem Dunajca” w Pieninach (działający od 1934 r.), spływ łodziami „Przełosem Popradu” (od 2000 r.) oraz spływ łodziami „Doliną Dunajca” (od 2004 r.)

Ze względu na wieloletnią tradycję najbardziej popularny jest spływ „Przełosem Dunajca”. Sezon flisacki zaczyna się 1 kwietnia a kończy 31 października. Spływ odbywa się codziennie. Rozpoczyna się na przystani flisackiej w Sromowcach–Kątach. Istnieją dwie przystanie docelowe: Szczawnica (długość trasy ok. 18 km, czas trwania spływu ok. 2 godz. 15 min) lub Krościenko (długość trasy ok. 23 km, czas trwania spływu ok. 2 godz. 45 min). Za dodatkową opłatą możliwy jest powrót na parking do przystani początkowej autobusem z flisakami. W 2005 r. flisacy pienińscy przewieźli 192,3 tys. osób, czyli o 24,9 tys. mniej niż rok wcześniej. Podobnie jak w latach wcześniejszych największą liczbę osób przewieziono w maju, lipcu i sierpniu (133,6 tys. osób, tj. 69,5%).

Spływ „Doliną Popradu” organizuje firma „Centrum” z Nowego Sącza. Spływ rozpoczyna się w Piwnicznej, a kończy na przystani w Rytrze nieopodal ruin zamku — długość trasy wynosi 10 km. Czas przepływu to od 1 godz. 30 min do 2 godz. 30 min — w zależności od stanu wody na rzece. Na życzenie klientów spływ może się zakończyć w połowie trasy w miejscowości Młodów. Pojedyncza łódź zabiera 12 pasażerów oraz 2 przewoźników. Ze spływu łodziami „Doliną Popradu” skorzystało w 2005 r. 6,7 tys. osób. W porównaniu do 2004 r. liczba uczestników zmniejszyła się o 2,6 tys. osób. W miesiącach: czerwcu, lipcu i sierpniu odnotowano najwyższą liczbę uczestników spływów.

Nową atrakcją turystyczną jest spływ „Doliną Dunajca” organizowany przez firmę „Eurogięda” z Czchowa. Spływ odbywa się na trasie Czchów–Zakliczyn. Długość trasy spływu wynosi 11 km i trwa ok. 2 godzin. Podczas spływu można podziwiać malownicze panoramy Czchowa, Melsztyna i Zakliczyna. Organizator spływu zapewnia powrót uczestnikom do przystani początkowej w Czchowie w cenie biletu. W 2005 r. przewieziono 0,5 tys. osób.

GOPR I TOPR

W Zakopanem mieści się Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe oraz Zarząd Główny Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, którego 2 grupy (z 7 istniejących) mają siedziby w granicach administracyjnych województwa: Podhalańska w Rabce–Zdroju i Krynicka w Krynicy–Zdroju. W 2005 r. organizacje te liczyły łącznie 916 ratowników (tj. ponad połowę ratowników górskich w Polsce) spieszących z pomocą turystom w górach, z których większość (ponad 95%) to ochotnicy.

Ratownicy TOPR w 2005 r. uczestniczyli w 1669 akcjach i wyprawach ratunkowych (w tym w 116 z użyciem śmigłowca oraz 7 z użyciem psów ratowniczych) podjętych w celu ratowania 1694 osób oraz w 2697 interwencjach.

Ratownicy Podhalańskiej i Krynickiej Grupy GOPR uczestniczyli w 1194 akcjach i wyprawach ratunkowych oraz 631 interwencjach, w których ratowano łącznie 1962 osoby (34% osób ratowanych przez GOPR w Polsce).

MUZEA

Jedną z odmian turystyki jest turystyka kulturalna. Wielu turystów koncentruje cel swojej wizyty na zwiedzaniu muzeów. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się muzea o światowej sławie. W końcu grudnia 2005 r. w województwie małopolskim działały 104 muzea i oddziały muzealne. W ciągu całego roku liczba osób zwiedzających wyniosła 5644,4 tys. i była o 701,3 tys. osób większa niż rok wcześniej. Zorganizowane grupy stanowiły 53,5% ogółu zwiedzających. Prawie 40% wszystkich muzeów zlokalizowanych było na terenie miasta Kraków. W związku z tym właśnie tutaj odnotowano największą liczbę osób zwiedzających — 2099,8 tys. (37,2% ogółu zwiedzających w Małopolsce, spadek o 0,3%). W podregionie krakowsko-tarnowskim szczególnie dużym zainteresowaniem w tej dziedzinie cieszyły się powiaty: wielicki i oświęcimski. W powiecie wielickim liczba zwiedzających muzea wyniosła 868,3 tys. osób (41,7% ogółu zwiedzających w podregionie), natomiast w powiecie oświęcimskim — 761,1 tys. osób (36,5%). W podregionie nowosądeckim najliczniej odwiedzano muzea zlokalizowane na terenie powiatów nowotarskiego (654,9 tys. osób, czyli 44,8% ogółu zwiedzających w podregionie) i wadowickiego (513,8 tys. osób, czyli 35,1% — ponad dwukrotnie więcej osób niż rok wcześniej).

KOLEJKI I WYCIĄGI NARCIARSKIE

Województwo małopolskie jest bardzo dobrym miejscem do uprawiania sportów zimowych. Rozbudowana baza kolejek i wyciągów narciarskich, stwarzająca duże możliwości uprawiania narciarstwa, corocznie przyciąga mnóstwo miłośników tego sportu. Na terenie województwa zlokalizowanych jest kilkadziesiąt mniej lub bardziej znanych, mniejszych lub większych ośrodków (stacji) narciarskich, najwięcej na Podtatrzu (12), w Beskidzie Sądeckim (8) i w Tatrach (8).

Ośrodki (stacje) narciarskie posiadają kilkaset wyciągów, w tym: 2 kolejki szynowe, 2 kolejki gondolowe, 15 wyciągów krzeselkowych, 57 wyciągów orczykowych oraz 83 wyciągi talerzykowe. Wśród tych ośrodków można wyróżnić 11 dużych stacji narciarskich (tj. posiadających przynajmniej 1 wyciąg krzeselkowy oraz przynajmniej 1 inny wyciąg). Są to: Jaworzyna Krynicka (7 wyciągów), Wierchomla (7), Nosal (7), Kotelnica Białczańska (4), Czorsztyn–Ski w Kluszkowcach (4), Kasprowy Wierch (3), Mosorny Groń w Zawoi (3), Palenica–Szafranówka (3), Rytro (3), Koninki–Tobołów (2) oraz Szymboszkowa (2).

Tabl. V. KOLEJKI I WYCIĄGI NARCIARSKIE

LOKALIZACJA	Kolejki szynowe	Kolejki linowe lub gondolowe	Wyciągi krzeselkowe	Wyciągi orczykowe	Wyciągi talerzykowe
OGÓŁEM	2	2	15	57	83
Beskid Niski	—	—	—	2	2
Beskid Sądecki	1	1	2	22	10
Pogórze Wielickie	—	—	—	5	1
Beskid Wyspowy	—	—	—	4	3
Beskid Żywiecki	—	—	1	1	11
Gorce	—	—	2	11	5
Pieniny	—	—	1	1	7
Podtatrze	—	—	3	5	34
Tatry	1	1	6	6	10

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie katalogu ofert turystycznych „Małopolska. Zima dla aktywnych”, wyd. Małopolska Organizacja Turystyczna, Kraków 2006.

Kolejki szynowe (Góra Parkowa, Gubałówka) oraz gondolowe (Jaworzyna Krynicka, Kasprowy Wierch) oraz część wyciągów krzeselkowych są czynne w ciągu całego roku, natomiast wyciągi orczykowe i talerzykowe są czynne wyłącznie w okresie zimowym.

Tabl. VI. KOLEJKI GONDOLOWE I SZYNOWE

LOKALIZACJA	Długość	Różnica wzniesień	Przepustowość w osobach na godzinę
	w metrach		
Góra Parkowa	642	148	500
Gubałówka	1338	299	2000
Jaworzyna Krynicka	2211	465	1600
Kasprowy Wierch	4291	936	180

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie katalogu ofert turystycznych „Małopolska. Zima dla aktywnych”, wyd. Małopolska Organizacja Turystyczna, Kraków 2006.

"KORONA GÓR POLSKI" W MAŁOPOLSCE

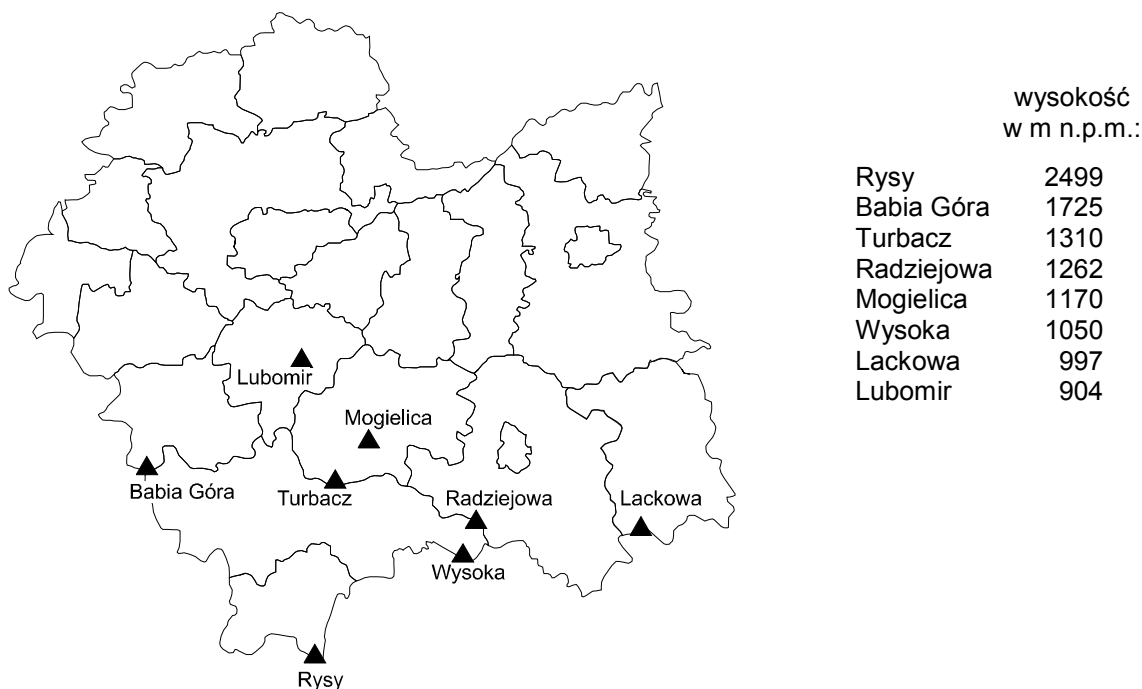
W ostatnich latach coraz większą popularnością cieszy się zdobywanie najwyższych szczytów poszczególnych grup górskich w Polsce. Twórcami i propagatorami pomysłu byli dziennikarze miesięcznika „Poznaj Swój Kraj”. Na wzór „Korony Himalajów” (14 najwyższych szczytów Himalajów, tzw. „ośmiotysięczników”), czy „Korony Ziemi” (najwyższe szczyty wszystkich kontynentów) najwyższe szczyty nazwano „Koroną Gór Polski”. Przy miesięczniku powstał Klub Zdobywców Korony Gór Polski.

Na terenie Polski określono 28 takich szczytów: 16 w Sudetach, 11 w Karpatach oraz 1 w Górach Świętokrzyskich. Spośród 11 szczytów leżących w Karpatach, 8 położonych jest na terenie województwa małopolskiego. Są to: Rysy w Tatrach, Babia Góra w Beskidzie Żywieckim, Turbacz w Gorcach, Radziejowa w Beskidzie Sądeckim, Mogielica w Beskidzie Wyspowym, Wysoka w Pieninach, Lackowa w Beskidzie Niskim oraz Lubomir w Beskidzie Makowskim. Wśród wymienionych szczytów jest najwyższy szczyt Beskidów (Babia Góra), a także najwyższy szczyt Polski (Rysy).

Z pozostałych 3 szczytów "Korony Gór Polski" w Karpatach, 2 znajdują się na terenie województwa śląskiego (Skrzyczne w Beskidzie Śląskim oraz Czupel w Beskidzie Małym) a 1 w województwie podkarpackim (Tarnica w Bieszczadach).

Wykaz wybranych szlaków na szczyty "Korony Gór Polski" w województwie małopolskim zamieszczono w Tabl. 37.

SCHEMAT ROZMIESZCZENIA SZCZYTÓW „KORONY GÓR POLSKI” NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Oficyny Wydawniczej „Amos”, wydawcy miesięcznika „Poznaj Swój Kraj” (www.amos.waw.pl).